

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Το κωμικό και η σημασία του γέλιου

Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα έχουν γίνει πολλές προσπάθειες από αξιόλογους φιλόσοφους, όπως ο Νίτσε ή ο Κάντ, να οριστεί το κωμικό, η κωμωδία και η διαφορά της από την τραγωδία και το γέλιο. Οι ορισμοί αυτοί, παρόλο που διαφέρουν μεταξύ τους, παρουσιάζουν πολλά κοινά σημεία.

Η κωμωδία είναι μία μίμηση των πιο **συνηθισμένων** ανθρώπων, όχι όμως σε όλα τους τα **ελαττώματα**, αλλά σε ένα, στο κωμικό. Το κωμικό δηλαδή, είναι ένα λάθος και μια ασχήμια, ανώδυνη και αβλαβής. Προκαλείται όταν διαψεύδεται ξαφνικά μια έντονη προσδοκία μας. Η διάψευση αφορά ένα αντικείμενο που δεν μας ενδιαφέρει σοβαρά, γιατί διαφορετικά προκαλείται θλίψη και όχι ευθυμία. Όμως, στοιχείο κωμικό μπορεί να αποτελέσει και κάτι μικρό και ασήμαντο, όταν του προβάλλουμε την αξίωση ότι είναι κάτι μεγάλο και γεμάτο σημασία. Ξαφνικά και **απρόοπτα** αποκαλύπτεται αυτό που πραγματικά είναι. Η διάψευση αυτή προκαλεί το γέλιο. Το κωμικό δεν έχει μόνο ως αντικείμενο τη σάτιρα και τα αστεία θέματα, αλλά και πένθιμα, ώστε να αφαιρεθεί κάπως το βάρος της θλίψης από ένα θλιβερό γεγονός και να δειχθεί μια καλοκάγαθη διάθεση παρήγορης συμπόνιας στους θλιμμένους και στους πονεμένους.

Για να καταλάβουμε το γέλιο, θα πρέπει να το **τοποθετήσουμε** στο φυσικό του περιβάλλον που είναι η κοινωνία. Πρέπει προπάντων να καθορίσουμε τη χρήσιμη λειτουργία του, που είναι μία κοινωνική λειτουργία.

Σύμφωνα με τον Νίτσε, γέλιο σημαίνει να είσαι χαιρέκακος, αλλά με καλή έννοια. Το γέλιο και το κωμικό μπορεί να οριστεί και ως «γκροτέσκο», δηλαδή χονδροειδές (γελοίο). Το γέλιο που προκαλείται από το γκροτέσκο κωμικό συγγενεύει με την αθώα ζωή και την απόλυτη χαρά.

Ένας άλλος τρόπος για να προκαλέσει κανείς το γέλιο είναι η σάτιρα. Η σάτιρα από τη μια μεριά **ξεσκεπάζει** την ανοησία και από την άλλη καυτηριάζει το κακό. Χαρακτηριστικό είδος σάτιρας αποτελεί ο Καραγκιόζης. Ο Καραγκιόζης είναι ο πρωταγωνιστής του ελληνικού θεάτρου σκιών. Το θέαμα αυτό έχει ρίζες στην εποχή της τουρκοκρατίας. Ο Καραγκιόζης αναπαριστά τον Έλληνα εκείνης της εποχής. Αρχικά αποτέλεσε περιθωριακό θέαμα, στα τέλη όμως του 19ου αιώνα απέκτησε νέα μορφή και περιεχόμενο. Αγαπήθηκε πολύ από τους Έλληνες γιατί μαζί με τους «συμπρωταγωνιστές» του, και κυρίως τον Χατζιαβάτη, σατίρισε έναν τρόπο ζωής με αναφορές σε όλες τις κοινωνικές τάξεις.

Ν.Δ., από την ιστοσελίδα της εφ. *Το πρώτο βήμα*. 1ο Πειραματικό Γενικό Λύκειο Αθηνών – Γεννάδειο, 2001-2002 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Πώς εξηγείται, σύμφωνα με τον συγγραφέα, το γεγονός ότι το κωμικό δεν έχει μόνον ως αντικείμενο τη σάτιρα και τα αστεία θέματα, αλλά και τα πένθιμα; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να χωρίσετε σε δύο παραγράφους τη δεύτερη παράγραφο του κειμένου (Η κωμωδία είναι...πονεμένους) και να αιτιολογήσετε τη διαφορετική παραγραφοποίηση.

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1.α. Να γράψετε μία συνώνυμη λέξη ή ισοδύναμη φράση για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με την έντονη γραφή, με βάση τη σημασία τους στο κείμενο: **συνηθισμένων, ελαττώματα, απρόοπτα, τοποθετήσουμε, ξεσκεπάζει.**

(μονάδες 5)

B1.β. Να δημιουργήσετε από μία πρόταση χρησιμοποιώντας καθεμιά συνώνυμη λέξη ή ισοδύναμη φράση.

(μονάδες 5)

B2. (Μονάδες 15)

B2.α. Να επισημάνετε πέντε λέξεις του κειμένου που αποτελούν ειδικό λεξιλόγιο.

(μονάδες 10)

B2.β. Να αιτιολογήσετε τη χρήση τους στο κείμενο.

(μονάδες 5)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Είναι γεγονός πως αρκετές φορές το κωμικό στοιχείο έχει ως αντικείμενο τη σάτιρα. Με αυτό τον τρόπο αποκαλύπτονται τα αρνητικά ή και παράδοξα στοιχεία του συλλογικού βίου, ενώ ταυτόχρονα το κοινό ψυχαγωγείται. Ωστόσο, δεν λείπουν και οι φορές που το αντικείμενο του κωμικού στοιχείου είναι κάποιο πένθιμο θέμα. Η διαχείριση ενός πένθιμου θέματος με κωμικό τρόπο αφενός στοχεύει στην άμβλυση του πόνου του κοινού αφετέρου αποσκοπεί στο να του δώσει δύναμη και κουράγιο.

A2. Θα μπορούσε να γίνει διαφορετική παραγραφοποίηση στο απόσπασμα: «Το κωμικό δεν έχει μόνο...στους πονεμένους», διότι ο συγγραφέας αναφέρεται σε μία άλλη πτυχή του κωμικού στοιχείου που είναι η αφόρμησή του από το πένθιμο.

B1.α.

συνηθισμένων = κοινότυπων

ελαττώματα = μειονεκτήματα

απρόοπτα = απροσδόκητα

τοποθετήσουμε = εγκαταστήσουμε

ξεσκεπάζει = αποκαλύπτει

B1.β.

- Πολλά καλλιτεχνικά έργα της σύγχρονης εποχής χαρακτηρίζονται ως **κοινότυπα**, διότι λόγω του εμπορευματοποιημένου χαρακτήρα τους είναι σχεδόν πανομοιότυπα.
- Ο άνθρωπος στην πορεία της ζωής του πρέπει να κάνει αυτοκριτική, ώστε να διορθώνει τα **μειονεκτήματά** του.
- Η κινηματογραφική ταινία που παρακολούθησαμε είχε **απροσδόκητο** τέλος που προκάλεσε μεγάλη έκπληξη στους θεατές.
- Στη διάρκεια του πολέμου μεγάλος αριθμός προσφύγων **εγκαταστάθηκε** στη γειτονική χώρα για λόγους ασφαλείας.

B2.α. Πέντε λέξεις που αποτελούν ειδικό λέξιλόγιο είναι: «μίμηση», «κωμωδία», «τραγωδία», «σάτιρα», «γκροτέσκο».

B2.β. Με τις λέξεις αυτές επιτυγχάνεται η ανάλυση ενός ειδικού θέματος, όπως είναι το κωμικό στοιχείο και τα χαρακτηριστικά του.